

OD ISTOG PISCA

1. KUĆA OD SOLI
2. MIRIS MRAKA
3. GALERIJEVE VATRE
4. BAKARNI BUBNJEVI
5. PERSIJSKO OGLEDALO
6. LIBANSKO LETO
7. STAKLENA PRAŠINA
8. LISIČIJE LUDILO

BLACK LIGHT

LIBRETO ZA FUTURISTIČKU OPERU

MIOMIR PETROVIĆ

Copyright © 2018, Miomir Petrović
Copyright © 2018 ovog izdanja, LAGUNA

BLACK LIGHT

Kupovinom knjige sa FSC oznakom pomažete razvoj projekta
odgovornog korišćenja šumskih resursa širom sveta.

NC-COC-016937, NC-CW-016937, FSC-C007782

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

Sadržaj

1. Ulazna horska pesma (Umesto uvoda)	9
2. Incident	12
3. Sažaljenje i solidarnost (Priča Jelene Milašinović)	26
4. Lov na labudove (Prva međuigra)	40
5. Dostojanstvo (Priča Vladana Cakića)	53
6. Svetlost na Piko del Veleti (Druga međuigra)	65
7. Pravda (Priča Nataše Marjanović)	76
8. Crna svetlost (Treća međuigra)	90
9. Nacija (Priča Koste Dobrohotova)	97

10. Bes (Četvrta međuigra)	113
11. Istina (Priča policajca Stevana Lazarevića)	122
12. Preživeti (Peta međuigra)	140
13. Filmska projekcija Ilije Gromovnika (Priča o Trogloditima)	146
14. Suverenitet (Priča Miloša Stijačića)	161
15. Sa druge strane staklenog zida (Novi početak stare arije)	170
16. Ljubičasta zastava (Ponovo)	191
17. Ponovno nestajanje (Šesta međuigra)	204
18. Konstruktor svetlosti (Dueti usamljenih)	216
19. Ulaz u lavirint (Arija kontratenora i horska deonica)	227
20. Podzemna svetlost (Arija koloraturnog soprana)	240
21. Predmet podražavanja (Arija bas-baritona)	254
22. Isijavanje (Izlazna horska pesma u anapestičkom metru)	259
Literatura	263
O autoru	265

1.

Ulazna horska pesma (Umesto uvoda)

Nakon ujedinjenja sveta i postavljanja centralističke uprave Poretka, svet je podeljen na kantone, a gradovi na kvartove. Red i mir na globalnom nivou obezbeđuje „svetska vojska“ AEC (*Allied Extensive Combatment*). Na kantonalnom i kvartovskom nivou za to su zadužene, pored regularne policije, i službe poput KKP (komunalna policija kantona), VRANE (specijalne jedinice), GRM (jurišna brigada), EAF (internacionalna mobilna žandarmerija), tajna policija u civilu, kao i pripadnici dobrovoljačkog odreda EAGLE.

Posle decenije prividnog mira, u kome je svet suštinski funkcionisao kao ranije, ali sada na nivou centralizovanih ekonomije i finansija, počele su da se dižu prve spontane pobune i da se umnožavaju teroristički napadi na institucije Poretka. Učesnici pojedinačnih buna u prvi mah su se organizovali u kleroanarhističku internacionalu – Crnu falangu. Njeni pripadnici su bili zastupnici širokog spektra ideja, u rasponu od ultralevih do ultradesnih. Ubrzo

je, kao levičarski odgovor na ove neartikulisane teroriste, formirano nekoliko ćelija Crvene armije. Njihovi pripadnici zastupaju jasno definisane komunističke stavove. Kao spontana reakcija na rast levih ideja, u običnom narodu formirana je Plava divizija, neka vrsta tradicionalističkog i protonacionalnog odgovora kako na unijatstvo Poretka tako i na delovanje *crnih* i *crvenih*.

Pošto se uvidelo da ovakav, nekoordiniran oblik borbe, sa čestim međusobnim suprotstavljanjima, ne vodi svrgavanju Poretka, nakon dugih i mučnih pregovora podzemnih ćelija sve tri strane i međusobnih obračuna, formiran je ILIF (*International Liberation Front*), odnosno internacionalne brigade, na srpskom jeziku poznatiji kao OF (Oslobodilački front). Na čelu ILIFA je troglavi Komitet (predstavници *crnih*, *crvenih* i *plavih*). Nakon viševjekovne podele buntovnih na levičare i desničare Komitet je ujedinio leve i desne. Više stotina pažljivo koordiniranih oružanih pobuna svuda u svetu objedinilo se u veliki građanski front. Počeo je opšti rat.

Nasuprot višedecenijski podgrejavanom strahu od nuklearnog uništenja sveta, novi svetski rat se vodio upotrebom konvencionalnog naoružanja, najčešće „prsa u prsa“. Kako su Poretku nakon rata trebali podanici, a ne pustopoljine i brda leševa, nikada nisu aktivirana nuklearna oružja u koja se godinama toliko ulagalo. Brojno i tehnički superiorniji Poredak uspeo je da pobedi. Evropske snage OF-a su se predale. Taj mučni trenutak u narodu je poznatiji kao Kapitulacija na Sunionu jer je primirje potpisano na grčkom rtu Sunionu.

Poredak je uspeo da povрати veći deo Evrope i Amerike. OF je zadržao vlast na tzv. slobodnim teritorijama:

u Latinskoj Americi, Južnoj Americi, osim Argentine, delovima Severne Amerike (Florida, Džordžija, Luizijana, Teksas), Severnoj Africi i Levantu, dok je u Evropi Komitet zadržao samo neka grčka ostrva i manji deo grčkog kopna (granica je kod Atine, na rtu Sunionu), južni deo Španije i Portugalije i delove Škotske i Irske.

Posle građanskog a potom i rata protiv Poretka, Rusijom upravlja novoproglašeni car Ivan Krusanov, sa tri velika gubernatora: Lakostupovom, koji upravlja južnim delom carevine (koji se proteže sve do Ankare i Damaska), Mlahatovom, koji upravlja istočnim oblastima (delovi Pakistana, Avganistana i Irana, kao i Indokina) i Gordovom, koji upravlja severnim provincijama (Finska, delovi Skandinavije, obala Poljske, Letonija, Litvanija i Estonija). Islamski kalifat vlada u Africi (osim u Magrebu), Arabiji i Indiji. Poredak suvereno vlada većim delom Evrope i Severne Amerike.

Pripadnici OF-a koji su se predali pomilovani su. Njihove porodice su za kaznu preseljene na udaljene teritorije Poretka dok su oni sami, ofovci, vraćeni kući sa zabranom okupljanja i kretanja van kvartova u kojima stanuju. Njima je zabranjen rad, a izdržavaju se minimumom sredstava koja im obezbeđuje Poredak.

Zbog mešavine raznih naroda i rasa, beogradski kvartovi predstavljaju pravi mali Vavilon.

* * *

Hor završava svoju ulaznu pesmu. Opera počinje.

2.

Incident

Odakle je uopšte mogla da padne? Siguran sam da se to zapitao svako ko se u tom trenutku zadesio blizu parkića na raskršću Gundulićevog venca, Drinčićeve, Carigradske ulice i Bulevara despota Stefana. Kao da je to više-manje tehničko pitanje toliko obuzelo sve pseudosvedoke njenog pada da je retko ko razmišljao o samoj žrtvi. O njenom identitetu. O tome da li u njoj još uvek ima života. Da li joj se može pomoći. Kažem *pseudosvedoke* jer, kako će se ispostaviti nakon svega onog što smo zajedno prošli tokom narednih meseci – mi, grupa ljudi okupljenih oko njenog tela desetak sekundi kasnije – niko, u stvari, nije *to video*, niko nije prisustvovao samom činu pada. Odnosno, slobodnom padu tela sa visine.

Telo nije bilo previše izobličeno. Kostii su joj, svakako, bile slomljene, ali to nisu bile frakture koje bi razobličile, unakazile izgled tela. Iako niko nije video pad, svi smo, doduše, čuli udarac. Kao da je neka plastična masa, kani-ster ili neka velika kesa ispunjena vodom pala na beton.

Sa tom razlikom što se nakon inicijalnog zvuka nije čuo nikakav pljusak, rasprskavanje tečnosti.

Pošto smo prišli njenom telu – nije bilo previše krvi – svi smo pogledali ka nebu kao da ćemo ugledati džinovsku ruku koja ju je ispustila sa određene visine ili letelicu iz koje je ispala ili iz nje bila izbačena. Kao da ćemo primetiti neki balkon koji do maločas nije bio tu, ali se, eto, stvorio samo da bi ona skočila sa njega... Oni među okupljenima koji nisu bili iz neposrednog komšiluka gotovo su sve vreme gledali ka nebu. Bilo je, doduše, nelogično to što smo isto učinili i mi, komšije, iako smo morali znati da ne postoji tako blizu zgrada sa koje je mogla pasti. Nije bilo nikakvog balkona u krugu od desetak metara. Čak i da je pala sa najbližeg balkona (bio bi to onaj u Drinčićevoj 29), ne bi mogla da preleti tih deset metara pre udara o pločnik. Dakle, nije bilo logičnog objašnjenja da ona padne tu.

A šta je bilo logično tih godina u Beogradu? Ili u svetu, uopšte?

Da li je tada sve počelo?

Kada je uopšte počelo?

Da li je to uopšte bilo važno?

Bilo je teško odrediti ženine godine. Mogla ih je imati četrdeset, pedeset, pedeset pet, šest, sedam... Jedna od onih žena za koje niste sigurni da li je majka ili ljubavnica, možda zbog sitnog lica i zategnute, zdrave kože.

Poput marionete koja se otkinula sa niti kojima ju je nevidljivi lutkar pokretao, ležala je na stomaku. Desnom stranom lica bila je u potpunosti oslonjena na beton. Jasno se video njen levi profil. Prilično talasate kose, gotovo kovrdžave, u osnovi kestenjaste, možda nešto svetlije boje (crveni preliv?), ali to je već bilo teško odrediti jer je veći deo te bujne mase bio ulepljen krvlju. Njen ten je bio svetao, gotovo beo, i to je, zajedno s kvalitetom kože lica, delovalo kao da nikada i nije bila živo biće. Ličila je na mermerni otisak, poluprofil u napolitanskom stilu utisnut u kameju od slonovače.

Usne blede, možda usled gubitka krvi. Oči širom otvorene, zelene, neobično svetlozelene. Pogled između zgranutog i ciničnog. Kao da je znala šta će se dogoditi. Samo nije znala kada. Leva ruka joj je bila savijena u laktu pod oštrim uglom, ispružena po betonu paralelno sa telom, šaka otvorena. Leva noga, blago savijena u kolenu. Ako ranije to i ne bih mogao da odredim, nakon nekoliko godina provedenih na ratištu, nakon toliko mrtvih i unakaženih tela bilo mi je jasno: pri padu je polomila vrat, sekund nakon toga kičmu, docnije svakako desnu ruku i nogu na nekoliko mesta. Zbog slomljenog vrata je i izgledalo kao da je istovremeno vidimo i anfas i iz profila.

Na sebi je imala kućnu haljinu čudnovatog, demodiranog desena: tamnobraon materijal nalik somotu, ali daleko lakši i jeftiniji, poprskan tirkiznoplavim medaljonima uokvirenim u žućkaste okvire. Dalje: zarozana siva trenerka, tanke i kratke pamučne čarape i dve bordo, mekane papuče/patofne (šta li) sa prilično visokom potpeticom. U stvari, loš dizajnerski pokušaj da se jeftina i ružna obuća donekle erotizuje potpeticom. Obe papuče

su bile van stopala, jedna neka tri-četiri metra dalje, druga sasvim blizu njenog tela. Delovi njene odeće bili su potpuno raznorodni, kao da ju je neko obukao od restlova kakvog pozorišnog fundusa, što je, kada sam kasnije vraćao sliku u pameti, samo doprinosilo utisku da je mogla imati četrdeset, ali i šezdeset godina. Rečju, bila je poput glumice koja je u brzini uzela delove kostima iz različitih predstava i epoha.

Zvala se, kako je kasnije utvrđeno, Tamara Cvijić.

Ali, kada se vratim svetu živih i u sećanje prizovem sliku nas nekoliko oko njenog beživotnog tela, vidim Jelenu Milašinović (Gundulićev venac 3, iz mog ulaza), Kostu Dobrohotova (Drinčićeva 29), Natašu Marjanović (Gundulićev venac 1), Vladana Cakića (Gundulićev venac 2) i Miloša Stijačića (Carigradska 1). Na toj slici Jelena Milašinović kleči pored tela i histeričnim, visokofrekventnim glasom traži od mene, dugogodišnjeg komšije i poznanika, da učinim nešto kako bih joj pomogao. Još dok sam joj se približavao, znao sam da je žena ostala na mestu mrtva. Jelena je verovatno želela da joj najpre opipam puls i da joj, ukoliko ima nekog znaka, dam veštačko disanje. U toj situaciji Kosta Dobrohotov stoji između mene, Jelene i tela. Poput sufi derviša on se praktično vrti oko svoje vertikalne ose, kao da pokušava da istovremeno kontroliše reakcije okupljenih oko tela, ali i da prizove što više ljudi iz daljine. Gleda u pravcu dućana na uglu Drinčićeve i Gundulićevog venca kao da očekuje priliv kupaca na ovo stratište kako bi pomogli. Kome? Nama ili žrtvi?

Na toj slici, prethodno oslonivši svoja kolica za pijacu pored bandere na trotoaru oko parkića, Nataša Marjanović se približava nepomičnom telu, ne previše brzo. Bliže

ne sme da pride. Prekriva šakama uši, kao da se boji da će oglušeti od nekakvog strašnog krika. Taj krik je njen i kola po njenom organizmu, nije stigla da ga ispusti. Takvo sam ponašanje već hiljadu puta video: nakon eksplozije čak i oni koji nisu bili ni okrznuti gelerom niti bačeni na zemlju snagom komprimiranog vazduha pokrivali su tako uši zbog strašnog zujanja u glavi nakon detonacije, nesvesni da bi bilo pametnije štititi usnu školjku od zvuka „iz tela“ a ne onog izvan tela. Kada bi se to moglo. Jer zvuk je tada bio u njima a više ne u svetu. Svet se, iako na sekund izmenjen tokom eksplozije, nakon detonacija vraćao u prvobitno stanje. Nije se menjao ni za dlaku.

Kasnije sam se setio da je Natašin sin poginuo prilikom eksplozije koja je u potpunosti uništila hotel *Kraun plaza* tokom održavanja regionalnog mitinga o bezbednosti Poretka, pre osam godina na Novom Beogradu. Tada sam bio na ratištu a priču sam čuo od jedne komšinice nakon interniranja kući. Sin je radio kao konobar i bio je poslednja generacija kojoj su dozvolili da se upiše na prvu godinu na Ekonomskom fakultetu pre nego što su univerziteti širom Evrope zatvoreni. Posle toga je promenio nekoliko besmislenih fizičkih poslova i roditelji su se zaista obradovali kada je dobio posao konobara u luksuznom hotelu.* Biće da je upravo zato, proživljavajući tu eksploziju kojoj nije prisustvovala, ali koja je obeležila njen i život njenog muža – koji je godinu dana nakon sinovljeve smrti nestao i niko ga više nije pronašao – u

* Prilikom eksplozije je poginulo 286 ljudi, čak i neki važni funkcioneri regionalnog Poretka. Niko nije zvanično preuzeo odgovornost, ali se opravdano sumnjalo da je to bila neka frakcija Crne falange koja nije prihvatila primirje.

prizoru nasilne smrti začula nešto što mi drugi nismo. U njenoj mašti telo nepoznate nesrećnice je palo na kolovoz uz zvuk strašne eksplozije, a ne uz onaj tup udarac nečega što je zvučalo kao džinovska plastična vreća.

Na toj slici Vladan Cakić se biciklom vozi Drinčićevom ulicom i, kada dođe do njenog kraja, do kružnog toka koji uokviruje parkić, telo pada na kolovoz desetak metara od njega. Od straha on naglo koči, zadnji točak tom prilikom proklizava i Cakić pada na levi bok, te se zajedno sa biciklom rula još nekih pet metara pravo ka beživotnom telu. Tu najzad ustaje, ostavlja bicikl i prilazi. Na njegovom licu je maska bola i zaprepašćenja. Bol dolazi od odra-nog kolena i levog kuka, farmerke su mu na levoj strani pocepane na više mesta. Dok nepomično stoji zajedno sa nama oko tela, niz koleno mu se sliva krv i polako kaplje na kolovoz, mešajući se sa krvavim zmijuljkom koji od nepomičnog tela klizi niz ulicu.

Na toj slici Miloš Stijačić, čini mi se sada kada *frame by frame* pokušavam da u mislima sagledam čitavu sliku, jedini deluje pribrano. Kao da je baš tako nešto očekivao. Miloš je kao i svakog dana sve negde do podneva bio u jedinom bircuzu u kraju, u *Botaničkoj bašti*, kafani koju su već godinama vodili Kinezi, smeštenoj na sam skver i jednim zidom prislonjenoj na zgradu u Gundulićevom vencu 1. Može biti da je, ispijajući pirinčanu rakiju kao i svakog prepodneva, gledao svojim zakrvavljenim očima ka parkiću, pitajući se kada će već jednom zaista nešto da se desi. I u momentu mu se želja ispunila. Na njegove zakrvavljene oči. Ne, ne kažem da je u tome bilo nečeg fantastičnog, niti da je Miloš Stijačić prizvao ovaj pad. On izleće iz bircuza onako pripit, poskakujući poput

kengura kako bi što pre došao do tela. Ipak, kada priđe na nekih šest-sedam metara, ukopa se u zemlju. Bliže ne sme da priđe. Ali na njegovom licu ostaje grimasa: „Ccc, znao sam da će to da se desi.“ Delovalo je, kada vratim vreme, da mu nije baš drago zbog svega toga, ali da je to prirodna posledica svega što se dešavalo danima, mesecima, godinama.

U tom trenutku, dakle, bilo je nas sedmoro na pjaceti ispod parkića, ukoliko računamo i nepokretno telo žrtve. Naša tela su formirala krug, jednu energetska auru, prsten u kome je vladala naša realnost; izvan tog prstena bilo je mnogo posmatrača, a među njima je vladala nekakva drugačija realnost. Zatim je iz njihovog polja ka našem dotrčao jedan policajac. Tek kada je došao do nas, shvatio sam da je reč o starom, lokalnom policajcu, jednom od onih koji nisu živeli u polipolisu, koji je čekao penziju nastanjen među civilima.*

Čoveku koji je dotrčao do nas nisam znao ime, ali sam ga često viđao po kraju i sigurno je živio u našem kvartu. Kasnije ću saznati da je njegovo ime Stevan Lazarević. Kada je stao pred naš krug, bio je vidno zadihao, očajan što je u svojim ranim šezdesetim morao da potrči. Bio je u izanđalim, prekratkim pantalonama uniforme koja mu je i inače bila pretesna. Bio je, naravno, naoružan elektrošokerom, pištoljem i pendrekom, ali je i iz daljine bilo više

* Stariji pripadnici policijskih snaga nisu imali toliku netrpeljivost prema civilima u odnosu na svoje mlađe i bolje rangirane kolege. Ovi nesrećni ljudi, koji nisu živeli u dobro obezbeđenim polipolisima, morali su da kontrolišu saobraćaj, proveravaju isprave, kontrolišu obavezno praćenje televizijskih programa, lociraju pale ili oborene dronove. Bili su, naravno, omraženi među civilima i neretko se dešavalo da su civili bili agresivniji prema njima nego oni prema civilima.

nego jasno da je s oružjem u rukama bio veća pretnja sebi nego drugima. Nije ni pokušao da priđe beživotnom telu i proveri da li žrtva još uvek ima u sebi koji dašak života. Samo nas je dobro sve pogledao, s optužujućim, tipično pandurskim izrazom lica – nešto između gađenja i potrebe da povredi, ponizi, možda čak i ubije – i pozvao motorolom interventnu jedinicu. Za tren oka smo uvučeni u buku koja je dopirala sa neba a koju je tvorilo šest-sedam, možda i više policijskih dronova. Reakcija je zaista bila brza.

Nakon Kapitulacije na Sunionu, Poredak je policiju opremio sa više hiljada dronova predviđenih za duge letove, između ostale ustupljene opreme. Neki su preko zvučnika komunicirali direktno sa prolaznicima, neki su bili namenjeni razbijanju javnih skupova i intervenisali su bacanjem suzavca, a najsofisticiraniji su bili opremljeni specijalnim detektorima za otkrivanje zabranjenih eksplozivnih supstanci i plastičnog eksploziva. Govorilo se da su neki bili opremljeni specijalnim, izuzetno osetljivim mikrofonom i da su prisluškivali razgovore ukućana, ali to je nekako bilo nategnuto. Kada bi pala noć i zavladao zabrana kretanja, najveći broj antibombaških dronova bio je puštan da kruži iznad grada i kroz prozore i preko balkona zaviruju u stanove.

Praktično se nismo ni pomerili kada je iz pravca Carigradske ulice uz zavijanje sirena došao policijski ambulantni kombi a iz pravca Gundulićevog venca dva oklopljena transportera specijalnih jedinica. Telo je odmah upakovano u crnu plastičnu vreću a mi, pseudosvedoci, naravno, svi smo bili privedeni. Kako bi nam uzeli izjave, odveli su nas u policijsku stanicu koja se nalazila u zgradi bivšeg hotela *Admiral*, u Venizelisovoj ulici. Mene su,

budući da sam imao veteranske isprave, ispitivali duže od ostalih i nasamo.

Ukoliko nije bilo moguće dokazati njihovu direktnu povezanost sa najkrvavijim ofanzivama protiv Poretka, preživeli učesnici ratnih dejstava na strani Oslobođilačkog fronta nakon kapitulacije su bili abolirani. Dobijali su veteranske isprave i čipovanu narukvicu koja nije mogla da se skine i pomoću GPS-a emitovala je tačan položaj subjekta. Naravno, odnos vlasti prema nama bio je represivniji nego prema ostalim građanima.

Dobio sam i šamar. Zašto tačno, nisam mogao da shvatim. Naime, bio sam jedini bivši frontovac ili ofovac* među komšilukom okupljenim oko tela nepoznate, pa je bilo nekako prirodno da se prema meni upotrebi veća sila. Čini mi se da sam, ukoliko bih sam to smeo da tvrdim, bio podjednako snishodljiv i ljubazan kao i u hiljadu drugih slučajeva. S druge strane, islednik koji me je ispitivao sedeo je u polumraku gvođenih zidova istražne sobe i nisam ga dobro video, budući da je jedna halogena stona lampa bila uperena u moje lice, ali sam po glasu zaključio da je bio mlađi čovek, sigurno neki ambiciozni govornar koji je živeo u polipolisu.

Budući da je Evropa već godinama bila podeljena u kantone, svaki od kantona, u našem slučaju Beogradski,

---

* U žargonu se pojavljuju oba ova izraza. *Frontovac* je naziv u širem smislu i odnosi se i na pripadnika OF-a (Oslobođilačkog fronta), ali i na pripadnika vojske ili policije Poretka. Zapravo, na engleskom je naziv bio ILIF, od *International Liberation Front*, ali kod nas se govorilo OF. *Ofovac* je izraz koji se gotovo isključivo koristi za pobunjenika. Oslobođilački front formiran je od tri internacionalne bratske pobunjeničke grupe: Crvene armije, Plave divizije i Crne falange. O političkom i organizacionom modelu OF-a govoriću nešto kasnije.

imao je svoje naselje policajaca. U Beogradu polipolis se nalazio na prostoru nekadašnjih naselja Nova i Stara Galenika. U njemu su, kao u vojnoj bazi u starom dobu, živeli policajci sa svojim porodicama. Ovo naselje bilo je dobro utvrđeno, ograđeno zidom umotanim u bodljikavu žicu pod električnim naponom. Doduše, na Balkanu su u polipolisima stanovali samo pripadnici novijeg kadra, ambiciozni mladi ljudi rođeni u represiji i željni dokazivanja, ili viši policijski funkcioneri. Stari, obični policajci još uvek su živeli među civilima u lošim egzistencijalnim uslovima.

Ispred mog islednika, na gvođenom stolu, stajao je monitor, ali kako nikakva svetlost nije dopirala s njegovog ekrana, možda je bio pokvaren. Dakle, islednik nije čitao sa kompjuterskog monitora moj dosije. Da jeste, kao što se to prilikom privođenja moje malenkosti u ovu stanicu obično dešavalo, ne bi propustio da me još malo ispita o mom učestvovanju u ratu, a onda bi se sigurno naslađivao činjenicom da su moja žena Magdalena i ćerka Tara bile u *reinternaciji*.

Posebna kazna za ofovce i njihove porodice bila je takozvana „reinternacija porodice“. Nakon Kapitulacije na Sunionu, ukoliko ste bili abolirani, vratili bi vas kući. Bili biste, dakle, internirani u mesto rođenja. Niste imali pravo na rad. Dobijali ste od Poretka skromnu mesečnu apanažu na bankovni račun. Niste smeli da napuštate kanton, okupljate se u skupove, kontaktirate međusobno i – najvažnije i najefikasnije od svega – članovi vaše porodice bili bi raseljeni negde daleko od vas, kako ih ne biste pokvarili svojim razmišljanjima o budućnosti Poretka. Neki su, poput moje supruge i mene, imali retku sreću da bar oni koji su raseljeni ostanu zajedno. Poredak je

Magdalenu i našu dvanaestogodišnju ćerku Taru reinternirao u okolinu Esbjerga, na poluostrvu Jitland u Danskoj. U trenutku u kome me je policajac ispitivao nisam ih video niti čuo pune tri godine.

Ipak, bio sam hitno priveden, desilo se nešto što izgleda ni policiji nije bilo najjasnije. Islednik je, očekivano, želeo da sazna sve o nemilom događaju. Detaljno sam govorio o svemu što sam video, pa čak i ono što nisam video, ali sam zaključio. Ni najmanje nije bio zadovoljan mojim raportom i tražio je da četiri puta izgovorim sve to istim redom. U retkim trenucima bi intervenisao i podsećao me na rečnične sklopove ili određene fraze koje sam pomenuo prilikom onog prethodnog iskaza. Na nekoga ko je prvi put na isleđivanju, to što je bez vođenja beležaka islednik pamtio fraze delovalo bi fascinantno. Za mene, više nego iskusnog na tom polju, bila je to samo demonstracija sile. Po krutom i nekako i za islednika previše robotizovanom držanju tela primetio sam da je registrovao da sa druge strane stola sedi intelektualac, i to mu je veoma smetalo, mada je i sam, moglo bi se reći, govorio književnim jezikom. Bio je to mlađi islednik, verovatno jedan od onih koji su bili obrazovani na Institutu za bezbednost u Briselu, fanatičan, krut, istinski odan Poretku.

Ono što sam odmah shvatio bilo je da policija nema nikakvu ideju odakle je na ulicu pala žena. Kako ću kasnije saznati, u tom trenutku nisu znali ni njeno ime i bili su zatečeni incidentom koji se nije mogao objasniti. Kada mi je naredio da mu peti put ispričam istu priču a ja to odbio, hitro je ustao sa stolice, prileteo iz mraka i opalio mi šamar. Od siline udarca sam pao na pod popločan

gvođenim panelima. Nakon toga mi je kratko rekao da mogu da idem, što sam i učinio.

U policijskoj stanici nisam imao priliku da se sretnem sa ostalim pseudosvedocima. Držali su nas odvojeno. Izašao sam iz stanice baš u trenutku kada je jesenji pljusak oblio čitav Dorćol. Čeličnoplava boja sutona polako je osvajala prostor u okolini Venizelisove ulice. Kao da sam ušao u neko potpuno drugo doba dana ili godine: u stanici sam, dakle, proveo gotovo čitav dan. Zapalio sam cigaretu, opipao bolnu vilicu, ispljunuo malo krvi na asfalt, drsko prošao pored oba mitraljeska gnezda na ulazu u dvorište bivšeg hotela *Admiral*, koja su opsluživali maskirani, ali nesumnjivo golobradi mladići – videlo se to po pokretima i gipkosti tela – u crnim uniformama specijalnog odreda, sa fantomkama pod šlemovima.

– Sledeći put pljuni sebi u usta, majmune glupi! – dobacio mi je jedan od njih.

Oćutao sam, naravno.

Kada sam ušao u svoj stan, bio sam skroz mokr. Kiša je sprala svu krv sa kolovoza u blizini parkića, tamo gde je aterirala nesrećnica. Noć je pala naglo i odjednom je postalo veoma hladno. Iako je do policijskog časa ostao još sat, sat i po, nisam nikako želeo da zaustavim besmisleni entropiju dana u kome je neko izdahnuo pored mene. Ponovo. Odmah sam uključio televizor i isključio ton. Zatim sam aparat i nahtkasnu na kojoj je stajao zaklonio

lepo dizajniranim drvenim paravanom, koji mi je pre nekoliko godina poklonio jedan prijatelj. Frontalni zid paravana bio je ispunjen finim rupicama kroz koje je prelomljena i usitnjena slika sa ekrana dopirala u vidu plavog svetlosnog filtera koji je decentno osvetljavao sobu.

Posle kapitulacije donet je zakon po kome je svako domaćinstvo moralo imati televizijski prijemnik. Dobijali smo ih direktno od vlasti i bili smo zaduženi za njih. Kao što su i televizijski prijemnici bili zaduženi za nas: svaki je imao ugrađeni senzor koji je u nekoj centrali verovatno pružao podatke o tome da li je i koliko dugo uključen. Prosek je morao biti oko devet sati dnevno. Ukoliko neko nije gledao TV program u ovom proseku, mogao je biti uhapšen ili kažnjen. Pored obaveznih informativno-političkih emisija i vesti koje je emitovao Poredak, ostatak programa bio je mešavina kviza i zabavno-muzičke emisije. Niko priseban, zapravo, nije pratio program, ali je svima televizor bio uključen a ton isključen. Dakle, svi smo televizore koristili kao izvor osvetljenja.

Potresao sam se više nego što sam očekivao, shvatio sam dok sam podgrevao ostatke tahinija i gulgamuša od juče, iz *Tamazigta*, libijskog *take-away* restorana. I to zbog osobe koju nisam ni poznavao. Čekao sam Jelenu Milašinović da se vrati u svoj stan, tačno ispod mog. Obično bih je čuo noću kada bi relativno nespretno i svakako nervozno, negde oko deset sati, prala i odlagala posuđe ili pospremala sve ono što bi njen sin Rastko, jedan prilično nestašan dečacić, ostavio za sobom. Živeli smo u istoj zgradi od pre rata, mislim da se ona doselila nešto posle nas. Naravno, nekada nisam mogao da čujem toliko šumova po zgradi kao što mogu ovih dana: nekada

nisam toliko boravio u stanu, nekada smo svi zaista gledali televiziju ili slušali muziku, nekada nisam bio sâm u stanu, nekada je Jelena imala muža... Želeo sam da je pozovem na hašiš ili siđem do nje čim je budu pustili iz stanice, pa da uporedimo svoja viđenja prepodnevnog incidenta. Ili ih je policija sve pustila daleko pre mene pa se moja komšinica smucala negde po gradu pre policijskog časa. Ili je još uvek bila u stanici. Mada, zašto bi ih držali tako dugo kada nisu znali ništa više od mene?

Najzad, negde oko pola deset, sat i po po proglašenju policijskog časa, čuo sam kretanje u stanu ispod mene. Obukao sam suvu odeću, u džep stavio kesicu hašiša i dve lulice od slonovače, poklon mog ratnog druga Kepeca iz ofanzive na Krit, i krenuo do Jelene.